

Federación Ecoloxista Galega

1990-2010 Vinte anos traballando a prol dunha Sociedade Sustentábel

A Federación Ecoloxista Galega, FEG, está formada por 18 colectivos do país (ADEGA, ADENCO, APDR, Asemblea do Suido, CES, Coto do Frade, Guerrilleiros das Fragas, G. N. Hábitat, Luita Verde, MEL, Naturviva, Néboa, Niño de Azor, Oureol, Vaipolorío, Verbo Xido, Verdegaia, XEVALE) desenvolvendo actividades no eido da biodiversidade e espazos naturais, residuos, enerxía e transporte...

feg@federacionecoloxista.org
www.federacionecoloxista.org

[REDACTED], con DNI [REDACTED], con enderezo para os efectos de notificacións no Apartado de Correos 949, 15780 de Santiago de Compostela, en nome da FEDERACIÓN ECOLOXISTA GALEGA, en base á Resolución publicada no BOE o pasado 16 de decembro de 2010, pola que se abría o prazo de seis meses para consulta pública do Borrador da "Proposta de proxecto de plan hidrolóxico e informe de sostibilidade ambiental", dentro do prazo establecido, presento as seguintes alegacións, que constan de 7 folios útiles escritos por unha soa cara.

Pontareas, 15 de xuño de 2011

**AO PRESIDENTE DA CONCA HIDROGRÁFICA
MIÑO-SIL**

**MINISTERIO DE MEDIO AMBIENTE, Y MEDIO RURAL Y
MARINO**

FRANCISCO F. FERNÁNDEZ LIÑARES

ALEGACIÓNS

1. Aspectos xerais da planificación hidrolóxica

1.1 Basándonos nos criterios e indicadores contidos na Directiva Marco da Auga (en diante DMA) o Plano Hidrolóxico (en diante PH), co fin de garantir o bo estado das masas de auga superficiais, debería incluírSE para cada subsistema fluvial, os seguintes instrumentos de planificación:

a) Un Plano de Restauración dos ecosistemas fluviais e masas de auga superficiais no que atinxe aos indicadores de calidade hidromorfolóxicos, físicoquímicos e biolóxicos, co fin de devolver o bo estado ecolóxico ás masas de auga con graves alteracións.

No caso dos cursos fluviais, este plano de restauración incidirá tamén na recuperación do réxime hidrolóxico natural e da continuidade do río, eliminando os obstáculos para permitir que as especies acuáticas migratorias teñan acceso a toda a bacía hidrográfica, ou cando menos a unha parte significativa desta. A este respecto, no PH ademais de inventariar os obstáculos por tipoloxía, usos e grao de atranco, debería establecer como obxectivo acadar a máxima permeabilidade en todos os ríos.

b) Un Plano de Mellora Integral dos ecosistemas fluviais orientado á prevención da contaminación difusa provinte das actividades agrogandeiras. Nas zonas con alta incidencia destas actividades é fundamental a creación de bandas de protección e amortecemento da escorrentía nas beiras dos ríos, mediante a implantación de filtros verdes que preveñan no posíbel as afeccións causadas pola contaminación difusa provinte destas actividades.

c) Un Plano de Restauración de Humidais e de restauración hidrolóxico-forestal das bacías, orientado a minimizar os riscos e afeccións dos incendios forestais, optando por solucións que minimicen os arrastres e perdas de solo, contribúan a regular de forma natural as enchentes e garantan a recarga natural dos de aquíferos.

d) Un Plano de Saneamento dos cursos fluviais e masas de auga superficiais para conseguir depuración integral das verteduras urbanas e industriais, potenciando as alternativas de tipo natural (zonas húmidas construídas, filtros verdes e outras tecnoloxías brandas, descentralizadas e de baixo consumo) sobre os sistemas centralizados. Neste plano deberíase prestar atención prioritaria á prevención da contaminación en orixe en relación ao tratamento, fomentando tamén unha reutilización da augas máis intensa. Neste senso, os obxectivos de reutilización e os investimentos asociados (0,07 millóns de €) son claramente insuficientes.

1.2 Alén disto, a rede de vixilancia e control do estado ecolóxico dos ríos deberá ampliarse significativamente, seguindo as recomendacións da DMA e contando coas diferentes equipas e estacións de investigación existentes en Galicia e coa colaboración dos proxectos de voluntariado ambiental nos que a

participación activa da cidadanía serve como elemento de vixilancia e disuasión.

1.3 Tamén, por último neste apartado, deberá ser unha prioridade deste PH a realización do deslinde do Dominio Público Hidráulico (en diante DPH) para evitar a ocupación das zonas húmidas e chairas de inundación por actividades lesivas e incompatibles co mantemento das súas funcións ecosociais, e para permitir desenvolver as necesarias medidas de protección e recuperación ambiental, rematando co actual estado de improvisación e inseguridade xurídica.

2. Concesións hidráulicas e aproveitamentos hidroeléctricos

2.1 O PH debería declarar aos ríos galegos da súa competencia como zonas libres de novos aproveitamentos hidroeléctricos, xa que estes son os responsábeis das principais afeccións aos ríos e da deterioración do seu estado ecolóxico, consonte ás análises e conclusións do propio PH, e o recollido no Preámbulo da Lei 5/2006, do 30 de xuño, para a protección, a conservación e a mellora dos ríos galegos.

2.2 En consecuencia, o PH debería incorporar no seu apartado normativo a paralización da concesión de novos aproveitamentos hidroeléctricos acordada polo Parlamento de Galicia. Asemade, os novos aproveitamentos e modificacións dos existentes actualmente en tramitación, decaerán tras a aprobación do PH.

2.3 Iniciar os expedientes de caducidade, revisión ou rescate dos dereitos concesionais daqueles aproveitamentos que incidan na deterioración do bo estado ecolóxico das masas de auga e impidan a consecución en prazo dos obxectivos fixados pola DMA. A finalidade deberá ser restaurar as masas de auga ao seu estado natural, incluíndo se fose necesario o desmantelamento das infraestruturas hidráulicas. Isto ten especial incidencia naquelas concesións que están pendentes de executarse e que, evidentemente, non deberían executarse a día de hoxe. Concretamente, faise referencia á concesión de aproveitamento hidráulico para as empresas EDP e FENOSA (ou como se denominen actualmente) no Baixo Miño, un proxecto que destruíría a única zona libre de encoros da Bacía. Evidentemente, o PH debería imposibilitar esta acción.

2.4 Para as novas concesións (p. ex. captacións agrícolas, industriais e urbanas, aproveitamentos acuícolas) a administración hidráulica establecerá un procedemento de autorización en base a créditos, de xeito que cando aconteza un número determinado de incumprimentos ou non conformidades coas condicións concesionais que esgote ditos créditos, resultará a caducidade de oficio por parte do organismo xestor.

2.5 Todas as concesións deberán axustarse periódicamente aos avances científicos, adaptándose ás melloras técnicas posibles, sen xerar dereito algún a indemnización polo cumprimento desta obriga. Así, tanto as actuais como as

futuras concesións deberán garantir mediante avais financeiros o cumprimento das obrigas de reposición do dominio público que conleve a extinción da concesión.

2.6 En relación á modificación das concesións en vigor e, concretamente, dos aproveitamentos construídos en base a estas concesións, como repotenciacións ou aproveitamentos doutros caudais, deberían impedirse, por ir en contra da autorización existente. En caso de querer permitilas, debería someterse a un procedemento de avaliación ambiental, coa debida participación da cidadanía, polo evidente impacto que para todos e todas supón unha actuación nestas circunstancias.

3. Usos e demandas da auga

3.1. As diferentes actuacións relacionadas coa auga e os ríos basearanse nos principios de xestión da demanda, recuperación de custos e consideración da auga e os ríos como un activo ecosocial. En consecuencia deberán establecerse dotacións de recurso de referencia, atendendo a criterios de dispoñibilidade, eficiencia e racionalidade no uso, e compatibilidade cos obxectivos ambientais de non deterioración e recuperación do bo estado das augas. En todo caso as dotacións de referencia serán aquelas que garantan a satisfacción das necesidades básicas das persoas, non superando os 150 l/hab e día para usos domésticos urbanos, ou as que deriven da aplicación das mellores tecnoloxías dispoñíbeis no referido aos usos agrogandeiro e industrial. A este respecto, non se autorizarán concesións, captacións de recurso, verteduras ou calquera outro uso que supere as dotacións de referencia ou poida causar efectos negativos no medio fluvial.

3.2 A xerarquía de usos proposta neste PH está distorsionada no tocante á preferenza destes. Entendemos que os aproveitamentos hidroeléctricos, dada a súa alta incidencia na degradación da calidade ecolóxica dos ríos non deberían antepoñerse a outros, particularmente aos ecosociais (mantemento do equilibrio dos ecosistemas, amortecemento dos efectos do cambio climático, usos recreativos, culturais, etc.) que benefician a toda a sociedade e teñen maior potencial para xerar valor engadido e emprego.

3.3 Portanto, en coherencia coas directrices da DMA e as esixencias de protección e conservación do recurso e o ecosistema (que ten como punto de partida, mais non suficiente, o caudal ecolóxico) e atendendo á particular situación das bacías galegas, sobreexplotadas e degradadas polos aproveitamentos hidroeléctricos, popoñemos a seguinte orde de preferenza de usos no PHGC:

- Abastecemento da poboación.
- Usos ambientais.
- Usos agrarios e agrogandeiros.
- Usos industriais agás produción de enerxía eléctrica.
- Usos recreativos e culturais.
- Usos acuícolas.
- Navegación e transporte acuático.

- Usos relacionados coa produción de enerxía eléctrica.
- Outros aproveitamentos.

3.4 Usos mineiros. No artigo 51.1 da Normativa, deberíase eliminar a referencia á "xustificación motivada" para a ocupación do DPH por parte das actividades mineiras. Consonte a isto, a minaría a ceo aberto non deberá desenvolverse en ningún caso dentro do DPH e a zona de policía de augas. Asemade, no punto 2 deste mesmo artigo, deberíanse eliminar as referenzas á autorización "excepcional" de vertedoiros e entulleiras no DPH e zona de policía, de xeito que en ningún caso se permita a ocupación destas áreas polas verteduras e materiais procedentes da actividade mineira.

3.5. Usos agrícolas. En zonas cun consumo intensivo de auga destinada a regadío nas que se produce un déficit de auga superficial e subterránea para satisfacer as fortes demandas agrarias (por exemplo na bacía d'A Limia), o PH debería propoñer, alén de medidas de modernización de regas, xestión do consumo e similares, a limitación daqueles cultivos ou actividades agrogandeiras máis demandantes de auga.

4. Caudais ecolóxicos

4.1 O réxime dos novos caudais ecolóxicos deberá atender aos requerimentos da DMA, estar definido especificamente para cada sistema fluvial e como mínimo incluír:

- a) Determinación dos caudais mínimos que deben ser superados e a súa temporalización.
- b) Determinación dos caudais máximos que non deben ser superados e a súa temporalización.
- c) Determinación dos caudais de enchente, avenida habitual ou xerador de leito augas abaixo das infraestruturas de regulamento.
- d) Taxa de cambio máxima, augas abaixo das infraestruturas de regulamento.

4.2 Todas as concesións existentes deberán adaptarse aos novos caudais ecolóxicos establecidos especificamente para cada sistema fluvial en base ás novas determinacións que incorporen as directrices da DMA denantes de 2015.

4.3 A administración vixiará o cumprimento dos caudais ecolóxicos establecidos para cada aproveitamento através de sistemas de control e verificación con cargo ao concesionario. Os datos resultantes das medicións terán carácter público e o acceso será libre e gratuito, por canto o concesionario realiza un uso privativo dun recurso público.

O incumprimento dos caudais ecolóxicos ocasionará de oficio a declaración de caducidade da concesión.

5. Zonas húmidas de interese natural e a protección integral dos ecosistemas húmidos

5.1 A proposta de declarar 7 masas de auga como Reservas Naturais Fluviais contida neste PH é manifestamente insuficiente atendendo ao número,

diversidade e representatividade das masas de auga na demarcación. Xa no primeiro inventario dos humidais galegos presentado pola administración en 2007, superábanse os 1100. Por iso, os espazos húmidos protexidos deberán abranguer, alén dos cursos fluviais e augas libres, outros hábitats coa consideración de humidal (por exemplo as turbeiras) así como os bosques de cabeceira e ribeira, polo seu papel regulador da recarga. As reservas naturais fluviais e os humidais protexidos xestionariáanse cos mesmos criterios que os espazos integrados na Rede Natura 2000, isto é, mediante a redacción dun Plano Director e de Planos de Conservación/Xestión e coa participación pública através de organismos específicos.

Neste sentido, ten que incluírse, polo menos o humidal de Ribadetea, en Pontearreas, no Río Tea, dentro do LIC-ZEPVN río Tea, incluído no Inventario de Humidais de Galicia (Decreto 127/2008, de 5 de xuño, polo que se desenvolve o réxime xurídico dos humidais protexidos e se crea o inventario de humidais de Galicia).

5.2 O PH elaborará un documento de referencia que catalogue e cuantifique a biodiversidade fluvial, con vistas ao desenvolvemento de estratexias de conservación e planos de recuperación dos ecosistemas acuáticos. Asemade, as especies ameazadas vencelladas ás masas de auga e aos organismos exóticos e invasores serán obxecto de planos de conservación/recuperación e control/erradicación, respectivamente. Neste senso, o PH debería contemplar a posta en marcha, en colaboración coa administración ambiental galega, daqueles planos de xestión (conservación/recuperación) das especies ameazadas xa rematados, en fase de redacción ou licitados, para os seguintes taxóns vencellados aos humidais e aos seus hábitats: auganeira (*Galemys pyrenaicus*); escribenta das canaveiras (*Emberiza schoeniclus* subsp. *lusitanica*); salamántiga rabilonga (*Chioglossa lusitanica*); estroza (*Hyla arborea*); sapo de esporóns (*Pelobates cultripes*); ra patilonga (*Rana iberica*); ra vermella (*Rana temporaria* subsp. *parvipalmata*); esgonzo ibérico (*Chalcides bedriagai*); mexillón de río (*Margaritifera margaritifera*) e caranguexo de río autóctono (*Austropotamobius pallipes*).

6. Participación cidadá, educación e voluntariado ambiental

6.1 O PH deberá contar un plano de Educación Ambiental (en diante EA) relacionado cos usos doméstico, industrial e agrogandeiro de auga, priorizando a redución no consumo de auga e a prevención da contaminación, dacordo coas liñas e pautas definidas na Estratexia Galega de Educación Ambiental (EGEA), co obxectivo final de contribuir acadar unha nova cultura da auga.

6.2 O PHGC deberá incluír un Plano de Voluntariado Ambiental en ríos, para favorecer a participación activa da cidadanía na conservación e mellora dos ecosistemas fluviais.

6.3. Tamén no tocante á EA, prestarase atención á problemática das especies invasoras, elaborando un plan de concienciación dirixido tanto ao público en xeral como a sectores chave, entre os que se atopan o turismo, comercio, transporte, etc.

6.4 A administración hidráulica garantirá a participación efectiva da cidadanía tanto nos procesos de elaboración dos planos hidrolóxicos, de bacía e sectoriais relacionados coa xestión da auga, como nos procesos de autorización de cada infraestrutura, plano, programa ou proxecto. Arbitraranse vías para a participación efectiva das poboacións locais na toma de decisión sobre proxectos que afecten ao seu territorio, incluído o dereito a referendo.

7. Planificación económica e orzamentos

7.1. Todos os planos, instrumentos de planificación e xestión hidrolóxica e medidas propostas nos apartados anteriores deberán contar cunha partida orzamentaria propia e unha memoria económica que detalle e temporalice os investimentos, incluído o financiamento da extinción ou recuperación das concesións responsables de graves alteracións en moitos sistemas fluviais e que non poidan lograrse mediante expedientes de caducidade.

7.2 O deslinde do PH deberá contar cunha partida orzamentaria propia e unha axeitada temporalización de xeito que esté completado no horizonte de aplicación da DMA.

7.3 Tanto o Plano de Educación Ambiental como o de Voluntariado Ambiental propostos nos puntos 6.1 e 6.2 deberían contar cun orzamento moi superior ao cuantificado no PH baixo o epígrafe xeral de "actuacións de educación ambiental e voluntariado": apenas 0,97 millóns de € para o periodo 2011-2015, un 0,15 % dos investimentos totais (612 M€) no apartado dos custos ambientais. Propomos como cifra de referencia para as actuacións de voluntariado e EA o 0,7% do total dos investimentos neste apartado.

En base ao anterior,

SOLICITO

Que se teña por presentado este documento coas alegacións e comentarios nel contidos, para que se tomen en consideración, adiando a aprobación do Plan Hidrolóxico Miño-Sil mentres non se tomen en conta.

Coordenador da Federación Ecoloxista Galega

PRESIDENTE DA CONFEDERACIÓN HIDROGRÁFICA MIÑO-SIL